Det är vi som bestämmer! – Så funkar demokrati

Textfrågor, diskussionsfrågor, bildanalys, fördjupningsuppgift och praktisk handling

Ämne: Svenska, Svenska som andraspråk, Samhällskunskap
Årskurs: Högstadium, gymnasieskola, vuxenutbildning, SFI och särskola
Lektionstyp: Textfrågor, diskussionsfrågor, bildanalys, fördjupningsuppgift och praktisk handling
Lektionsåtgång: 2–8
Böckernas ISBN: 9789188073990 och 9789189149007

Om böckerna och lektionen

Det är vi som bestämmer! – Så funkar demokrati av Moa Candil finns på två nivåer. En som gjorts så enkel som möjligt vad det gäller språk, innehåll och form (nivå 1) och en som är lite mer avancerad (nivå 3). Lektionen går att använda oavsett vilken av böckerna eleverna läser. Lektionen är framtagen av Jenny Edvardsson för LL-förlaget och MTM. Du hittar fler lektioner på mtm.se/skola/lektioner-och-handledningar.

Introduktion till boken

För att eleverna ska få en förförståelse för boken och dess innehåll kan det vara bra att introducera den genom att visa bokens/böckernas omslag och läsa titeln *Det är vi som bestämmer – Så funkar demokrati.*

Låt eleverna fundera på följande frågor:

- Vad visar omslagsbilden?
- Vad är demokrati för något?

Låt först eleverna fundera enskilt, sedan diskutera i par, och lyft slutligen frågorna i helklass. Skriv upp elevernas tankar på tavlan. Berätta därefter hur ni ska arbeta med boken/böckerna i klassrummet.

Uppgift 1: Textfrågor till alla kapitel

Det finns textfrågor till bokens/böckernas kapitel. Det finns en uppsättning frågor till nivå 1 och en till nivå 3. Textfrågorna som finns till bokens alla kapitel kan användas för samtal och diskussion men också för skrivande.

Sist finns ett antal diskussionsfrågor som ni kan använda efter att ni läst boken. Ett sätt att arbeta med diskussionsfrågorna är utifrån modellen EPA (enskilt, par, alla). Först får eleverna enskilt fundera över varje fråga och skriva ner några stödord och tankar. Därefter diskuterar eleverna frågorna i par eller i mindre grupper. Följ avslutningsvis upp gruppernas svar i helklass.

Textfrågor till Nivå 1

Kapitel: Vad är demokrati?

1. Vad betyder ordet demokrati?

2. I bokens ges tre förklaringar till vad demokrati är.
Vilka är dessa tre förklaringar?

3. När använder du dig av demokrati?

Kapitel: Demokratins historia

1. I boken står det att demokrati
både är något gammalt och något nytt.
Vad menar författaren med det?

2. Vilket språk kommer ordet demokrati ifrån?

3. När idén om demokrati var ny i Sverige
fick bara män rösta. Varför var det så, tror du?

4. Vilken lag var det Sverige fick år 1842?

5. Varför var den lagen så viktig för Sverige?

6. Vilket år fick kvinnorna i Sverige
rösta för första gången?

7. Personer som var fattiga, satt i fängelse
eller hade vissa funktionsnedsättningar
fick inte rösta för hundra år sedan.
Vad tycker du om det?

Kaptiel: Demokratin i Sverige

1. Hur ofta har vi val i Sverige?

2. Vad är ett parti för något?

3. Vad gör regeringen?

4. Vad gör riksdagen?

5. Hur många sitter i riksdagen?

6. Kommunen bestämmer över vissa saker.
Ge exempel på två saker.

7. Vad är en region?

8. Vad bestämmer regionerna över?

9. EU är en förkortning.
Vad står de två bokstäverna EU för?

10. Hur ofta röstar vi i EU-val?

11. I Sverige har vi en kung.
Vad gör kungen?

12. Vem har rätt att bli kung eller drottning i Sverige?

13. När det är val i Sverige får alla över 18 år rösta.

a. När på året sker valet?

b. Var kan du rösta?

c. Vad behöver du ha med dig när röstar?

d. När du röstar kan du rösta i tre olika val.
Vilka är de tre valen?

e. Vilka val får den som inte
är svensk medborgare rösta i?

f. Hur går det till när du ska rösta?

g. Vad behöver du göra för att veta
vem du ska rösta på?

14. I Sverige finns många olika lagar.

a. Vad heter de viktigaste lagarna?

b. Vad säger lagarna att du får göra?
Ge några exempel utifrån det som boken tar upp.

15. Vad betyder det att man protesterar?

Kapitel: Det är vi som bestämmer

1. I Sverige får alla vara med och bestämma.
Hur kan du göra för att föra fram
dina tankar och åsikter? Ge några exempel.

2. Vad är en demonstration för något?

3. Vem kan bli politiker?

Kapitel: Hot mot demokratin

1. Vilka olika hot finns det mot demokratin?
Ge minst två exempel.

Kapitel: Exempel ur historien

1. I boken beskrivs piraterna i Karibien.
På vilket sätt var de duktiga på demokrati?

2. Vad kämpade Elin Wägner för?

3. Dawit Isaak sitter i fängelse.
Varför gör han det?

4. Vad kämpar Fatemeh Khavari för?

5. Vad kämpar Greta Thunberg för?

Textfrågor till Nivå 3

Kapitel: Vad är demokrati?

1. Vad betyder ordet demokrati?

2. I bokens ges tre förklaringar till vad demokrati är.
Vilka är dessa tre förklaringar?

3. Vad krävs för att ett land ska få räknas som en demokrati?
I boken ges 6 olika krav. Vilka är dessa?

4. Undersök kartorna på sidorna 12 och 13.
Jämför gärna med en karta
där ländernas namn står med.
Ge exempel på länder som:

a. är helt demokratiska

b. har problem med demokratin

c. har stora problem med demokratin

d. inte alls är demokratiska.

5. Det finns olika typer av demokrati.
Representativ demokrati och direkt demokrati är två.
Vad skiljer de två åt?

6. När använder du dig av demokrati?

Kapitel: Demokratins historia

1. I boken står det att demokrati
både är något gammalt och något nytt.
Vad menar författaren med det?

2. Vilket språk kommer ordet demokrati ifrån?

3. Demokrati består av två ord, demos och kratos.
Vad betyder orden?

4. I boken beskrivs piraterna i Karibien.
På vilket sätt var de duktiga på demokrati?

5. Varför firar vi Sveriges nationaldag den 6 juni?

6. När idén om demokrati var ny i Sverige
fick bara män rösta. Varför var det så, tror du?

7. Vilken lag var det Sverige fick år 1842?

8. Varför var lagen som kom år 1842
så viktig för Sverige?

9. Vilket år fick kvinnorna i Sverige
rösta för första gången?

10. Kvinnor som tillhörde olika politiska partier
valde att samarbeta. Varför gjorde de det?

11. Vad kämpade Elin Wägner för?

12. Personer som var fattiga, satt i fängelse
eller hade vissa funktionsnedsättningar
fick inte rösta för hundra år sedan.
Vad tycker du om det?

13. Vilket år fick alla vuxna i Sverige rösträtt?

Kapitel: Demokratin i Sverige

1. Hur ofta har vi val i Sverige?

2. Vad är ett parti för något?

3. Vad gör regeringen?

4. Vad gör riksdagen?

5. Hur många sitter i riksdagen?

6. Kommunen bestämmer över vissa saker.
Ge exempel på två saker.

7. Vad är en region?

8. Vad bestämmer regionerna över?

9. EU är en förkortning.
Vad står de två bokstäverna EU för?

10. Hur ofta röstar man i EU-val?

11. I Sverige har vi en kung.
Vad gör kungen?

12. Vem har rätt att bli kung
eller drottning i Sverige?

13. När det är val i Sverige får alla över 18 år rösta.

a. När på året sker valet?

b. Var kan du rösta?

c. Vad behöver du ha med dig när du röstar?

d. När du röstar kan du rösta i tre olika val.
Vilka är de tre valen?

e. Vilka val får den som inte
är svensk medborgare rösta i?

f. Hur går det till när du ska rösta?

g. Vad behöver du göra
för att veta vem du ska rösta på?

14. Vem vinner valet?

15. I Sverige finns många olika lagar.

a. Vad heter de viktigaste lagarna?

b. Vad säger lagarna att du får göra?
Ge några exempel utifrån det som boken tar upp.

16. Dawit Isaak sitter i fängelse.
Varför gör han det?

17. Vad betyder det att man protesterar?

18. Vad kämpar Fatemeh Khavari för?

Kapitel: Hot mot demokratin

1. Vilka olika hot finns det mot demokratin?
Ge minst två exempel.

Kapitel: Det är vi som bestämmer

1. I Sverige får alla vara med och bestämma.
Hur kan du göra för att föra fram
dina tankar och åsikter? Ge några exempel.

2. Vad är en demonstration för något?

3. Vem kan bli politiker?

4. Vad kämpar Greta Thunberg för?

5. Hur har Greta Thunberg gjort
för att föra fram sina åsikter?

Uppgift 2: Diskussionsfrågor efter läsning

Välj att fokusera på ett par frågor
som passar bra för din grupp av elever.

1. Titeln på boken är *Det är vi som bestämmer*.
I vilka frågor känner du att du får vara med och bestämma?

2. Varför behövs det lagar i ett samhälle?

3. Varför ska man rösta?

4. Är demokrati bra för alla?

5. I en demokrati är det viktigt att alla med rösträtt röstar.
Vad kan man göra för att alla ska vilja rösta?

6. En del länder är inte demokratiska.
Vad kan man göra för att försöka få dem
att bli mer demokratiska?

7. Finns det frågor där folket inte borde få bestämma?

8. Hade det varit bättre om de som bestämde
över olika områden var experter
som inte röstades fram av folket?

Uppgift 3: Analysera bilder

I boken finns det många bilder.
Stanna upp vid dem och undersök dem.
Ta gärna hjälp av följande frågor:

- Vilken sorts bild är det?
Är det exempelvis ett fotografi,
en målning, eller en teckning?

- Vad föreställer bilden? Beskriv det du ser.

- Vad har bilden med demokrati att göra?

Vill ni jobba vidare kan eleverna få skriva kortare texter till en eller flera av bilderna.
Texterna kan vara faktatexter men också personliga reflektioner eller korta berättelser.

Uppgift 4: Fördjupningsuppgift

I denna uppgift får eleverna en och en eller i par fördjupa sig i en av de personer som nämns i boken. Eleverna får söka information och läsa på för att sedan kunna redovisa fakta om personen för övriga i klassen.

I redovisningen kan följande delar ingå:

- Rubrik (kan exempelvis vara namnet på personen)
- När personen föddes
- Från vilket land personen är
- Vad personen är känd för
- Övrig information om personen
- Källor (varifrån informationen är hämtad)

Eleven kan själv välja på vilket vis hen vill redovisa. Några förslag:

- muntlig presentation
- faktatext
- collage
- podcast
- tecknad serie

Personerna som eleverna kan välja mellan är:

- Greta Thunberg
- Fatemeh Khavari
- Dawit Isaak
- Elin Wägner

Det går så klart bra att även presentera andra personer än de som nämns i boken, så länge det är någon som kämpar för demokratin.

Uppgift 5: Praktisk handling – Vad kan du göra här och nu?

Det är vi som bestämmer! – Så funkar demokrati lyfter demokratin. Hur är det med elevdemokratin på den egna skolan/utbildningen? Låt eleverna i grupper diskutera sina möjligheter att vara med och påverka.

Om de vill förändra någonting – vet det då hur de ska gå tillväga? Finns det forum för att eleverna ska kunna göra sina röster hörda? Som klassråd eller elevråd. Hur fungerar de i så fall? Skulle de kunna fungera bättre? Låt eleverna ge förslag.

Om elevdemokratin redan fungerar bra kan ni istället fokusera på frågor som eleverna vill ta upp och förändra framöver.

Låt varje grupp sedan redovisa sina tankar och skriva upp dem på klassrumstavlan. Fundera tillsammans över vilka förslag som skulle kunna bli verklighet. Skriv ner dem och presentera på exempelvis nästa skolråd eller bjud in rektor till en lektion där förslagen presenteras.

Visa eleverna att det går att påverka och förändra!